LUBELSKI ROCZNIK PEDAGOGICZNY
T. XXXV, z. 1 – 2016

WSTĘP

Wraz z globalizacją i standaryzacją współczesnego świata pojawiły się zarówno wyzwania, jak i nowe zagrożenia dla życia społecznego. Problemy i konflikty na tle kulturowym, światopoglądowym, religijnym, moralnym rodzą pilną potrzebę refleksji nad wychowaniem młodego pokolenia. Każde dojrzałe i ukształtowane moralnie społeczeństwo ma swoje korzenie w dzieciństwie, zatem pytanie o przyszłość społeczeństw jest w istocie pytaniem o cele wychowania.

Doceniając rangę procesu wychowania dla jakości życia ludzkiego, Michele De Beni zaproponował szersze spojrzenie na wychowanie, tj. odejście od „widzenia go jako »wytworu społecznego« i dostrzec w nim »rzeczywisty motor« zmian, najmądrzejszą inwestycję dla naszej przyszłości" (De Beni 2007, s. 61). Autor postulował jednocześnie, aby wychowaniu przywrócić centralne miejsce i podjąć wysiłek usytuowania dyskursu pedagogicznego w kontekście czasów, w których przyszło nam żyć.

Kwestie dotyczące wychowania dzieci i młodzieży należy potraktować ze szczególną powagą również w naszym kraju. Zmiana społeczna, jaka dokonuje się przez ostatnie lata w Polsce, to jednocześnie czas pogłębiającego się kryzysu wychowania, skutkiem czego jest dezorientacja aksjologiczna młodych ludzi. Tymczasem, mimo że w debatach pedagogów, psychologów czy socjologów wyraźnie są akcentowane problemy oświaty, to działania decydentów koncentrują się wyłącznie na udoskonalaniu oferty kształcenia i unowocześnianiu metod nauczania. Pomijane są przy tym aspekty związane z wychowaniem, jak gdyby proces ten miał odbywać się niejako przy okazji.

Wychowanie młodego pokolenia nie dokonuje się jednak samoistnie, a zaniedbania w tym zakresie wpływają negatywnie na jakość życia zarówno jednostek, jak i całego społeczeństwa.

Troska o należyte przygotowanie młodych pokoleń do właściwego funkcjonowania w społeczeństwie jest potrzebą najwyższej wagi. Naprzeciw temu powinien wychodzić dobrze zorganizowany proces wychowania. Jego celem winno być wspieranie wychowanków w rozwoju własnej osobowości, tak aby każdy z nich czuł się indywidualnym podmiotem, umiejącym odpowiedzialnie decydować o sobie i swoim postępowaniu. Szczególnie ważne jest wprowadzanie wychowanków

w świat wartości uniwersalnych, które opierają się na dobru w sensie bezwzględnym, aby te właśnie wartości były drogowskazem dla dzieci i młodzieży w ich wyborach życiowych.

Jak podkreślił Mirosław J. Szymański (2014, s. 107), „umiejętność kierowania sobą oraz aktywnego udziału jednostek i grup w życiu społecznym jest szczególnie ważna w okresie gwałtownej zmiany. Traci wówczas znaczenie większość instrukcji i nakazów zewnętrznych, nie sprawdzają się rutynowe rozwiązania, pojawia się wielość dróg możliwego wyboru. Wysokie kompetencje intelektualne i kulturowe, rozumienie świata i swego miejsca w świecie, dobre określenie celów, do których się dąży – to sprzyjające warunki do radzenia sobie z rozwiązywaniem trudnych problemów w sytuacji o dużym stopniu niepewności".

Wobec współczesnego pluralizmu postaw rodzą się jednak pytania: Na czym ma polegać współczesne wychowanie? O jakie kluczowe wartości należy dziś zabiegać w procesie wychowania? Jakie rzeczywiste znaczenie ma we współczesnym wychowaniu: podmiotowość, tożsamość, indywidualizm? Jakie konsekwencje wynikają z zaniedbania wychowania dzieci i młodzieży? W jaki sposób przygotowywać młodych ludzi do odpowiedzialnego i dojrzałego pełnienia przyszłych ról społecznych?

Zagadnienia wychowania i dylematy z nim związane to problematyka, którą poruszają w swych tekstach autorzy niniejszego tomu „Lubelskiego Rocznika Pedagogicznego". Znajdują się w nim m.in. artykuły dotyczące takich kluczowych zadań wychowania, jak konstruowanie tożsamości człowieka, budowanie jego podmiotowości i wychowanie dla wspólnoty. Filarami życia społecznego, osobistego i wspólnotowego są wartości, będące równocześnie podstawą wyznaczania celów wychowania. Treści artykułów dotyczących wartości ukazują je zarówno jako źródło inspiracji dla wyznaczania kierunków oddziaływań wychowawczych, jak i w kontekście dążeń i wyborów młodzieży. Przedstawione w kilku opracowaniach konsekwencje zagubienia młodych ludzi w świecie wartości zwracają z kolei uwagę na rolę wychowawców w procesie wychowania. Znacząca część artykułów tomu dotyczy tej właśnie problematyki, tj. znaczenia pedagogów w procesie wychowania oraz świadczonej przez nich pomocy psychologiczno-pedagogicznej wobec dzieci i młodzieży. Z treści tekstów wynika jednoznacznie, że powodzenie procesu wychowania jest uwarunkowane szeregiem różnorodnych czynników, wśród których naczelne miejsce zajmuje profesjonalizm pedagogów.

Mamy nadzieję, że przemyślenia i stanowiska autorów poszczególnych opracowań okażą się cennym głosem w dyskusji nad istotą i celami wychowania dzieci i młodzieży w tym trudnym czasie zmiany społecznej w Polsce.

LITERATURA

De Beni M. (2007). *Mieć odwagę być wychowawcami dzisiaj*. W: A. Rynio (red.). *Wychowanie chrześcijańskie: między tradycją a współczesnością*. Lublin.

Szymański M.J. (2014). *Edukacyjne problemy współczesności*. Kraków–Warszawa.